

LPO/ljä
30.03.2009, luonnos

LUONNOS SEUTULIPPUJEN HALLINNOINNISTA, HINNOITTELUSTA JA KORVAUKSISTA 3.12.2009 JÄLKEEN

1. Nykytila

Kunnat ovat alentaneet seutulippujen hintaa tekemällä ns. seutu- ja kaupunkilippusopimuksia liikennöitsijöiden kanssa. Sopimuksessa on mm. sovittu näiden lippujen hinnoittelusta ja hinnan alentamisesta maksettavista korvauksista. Linjaliikenneluvissa ja ostoliikennesopimuksissa ei ole sovittu lipun hinnoista.

2. Joukkoliikennelakiluonnos ja palvelusopimusasetus

Joukkoliikennelain myötä toimivaltainen viranomainen tekee linjaliikenneluvista yrittäjien kanssa **siirtymäajan liikennöintisopimukset**. Seutu- ja kaupunkilippujen säilyttämiseksi toimivaltainen viranomainen sisällyttää sopimukseen seutu- ja kaupunkilippuja koskevan **hintavelvoitteen** siltä osin kuin kyse on liikenteestä, joka nykyisin on mukana näissä lippujärjestelmissä. Hintavelvoite tarkoittaa sitä, että toimivaltainen viranomainen määrää näiden lippujen hinnan. Hintavelvoite ei koske lippuja, joiden hinnoista yrittäjä itse päättää.

Jotta myös lääninhallitusten ja kuntien ostamassa liikenteessä voidaan seutu- ja kaupunkiliput jatkossa säilyttää, täytyy hintavelvoite sisällyttää myös nykyään voimassa oleviin ostoliikennesopimuksiin.

Hintavelvoitteen noudattamisesta maksetaan korvaus, jota määritettäessä ja maksettaessa on noudatettava palvelusopimusasetuksen (PSA) liitteen mukaisia periaatteita. PSA:n liitteen periaatteiden mukaisesti on varmistettava, että velvoitteen noudattamisesta ei makseta liiallisia korvauksia. Tämä johtuu siitä, että sopimukseen sisällytettävää hintavelvoitetta ei kilpailuteta.

Oleellista on huomata, että hintavelvoitteen korvaus on korvausta vain lipun hinnan alentamisesta. Se ei ole korvausta liikennöinnistä. Siirtymäajan liikennöintisopimuksessa ei liikennöinnistä makseta rahallista korvausta. Korvauksena on oikeus liikennöidä linjaliikenneluvan luonteisella yksinoikeudella. Voimassa olevissa ostosopimuksissa liikennöinnistä maksetaan tarjouskilpailun mukainen korvaus.

3. Seutulippujen hallinnointi, hinnoittelu ja korvaukset 3.12.2009 jälkeen

3.1. Tavoitteet

Keskeisenä tavoitteena on säilyttää nykyiset seutuliput ja kaupunkiliput. Tärkeänä tavoitteena on niin ikään rakentaa mahdollisimman yksinkertainen hallinnointi- ja korvausmalli, joka on yritysten ja viranomaisten kannalta helposti käytettävissä ja joka täyttää PSA:n vaatimukset. Lähtökohtana on lisäksi, että valtio ja kunta rahoittavat edelleen yhdessä lippujen hinnan alentamista.

Seutu- ja kaupunkilipputuotteiden kehittämistä on tehty selvityksiä ja perusteltuja esityksiä. Näihin kehittämishankkeisiin, mm. uusiin lipputuotteisiin, on syytä paneutua muutaman vuoden kuluttua, kun uusi hallinnointimenettely on saatu käyntiin.

Näin ollen lähtökohtana on, että seutuliput säilyvät tuotteina nykyisellään. Kunnat määrittävät seutulipun asiakashinnan ja mahdollisen vyöhykejaon. Seutulippu on kausilippu (30 vrk) älykortilla.

3.2. Yhteistyösopimus

Seutulippujen hintavelvoitteesta sopiminen yrittäjien kanssa kuuluu jatkossa aluehallintoviranomaisten toimivaltaan, jolloin lääninhallituksesta (1.1.2010 alkaen ELY:stä) tulee sopimuksen toinen osapuoli. Pääsääntöisesti sopimuksissa sovitaan vastaavista asioista kuin nykyisissä lippusopimuksissa.

Ollennainen eroavaisuus on siinä, että lääninhallitukselle siirtyy sopimusosapuolena vastuu sopimuksen korvausvelvoitteiden täyttämistä, mikä nykymallissa on kunnilla. Tästä seuraa tarve tehdä yhteistyösopimus lääninhallituksen ja kuntien välille. Yhteistyösopimuksessa on sovittava seuraavista asioista:

1. Kunnat osallistuvat seutulippujen käytön korvaamiseen. 50 prosentin hinnanalennukseen asti valtio ja kunnat vastaavat hintavelvoitteen aiheuttaman tulonmenetyksen korvaamisesta kumpikin 50 prosentin osuudella (50/50/50 - sääntö). Jos kunta haluaa seutulipun hinnanalennuksen olevan yli 50 prosenttia, kunta vastaa kokonaisuudessaan siitä korvausvelvoitteesta, joka syntyy kunnan määrittämän alennuksen ja 50 prosentin alennuksen välisestä erosta.
2. Lupaviranomaiskaupunkien omat kausiliput kelpaavat seutuliikenteessä ja seutuliput kaupunkiliikenteessä. Lupaviranomaiskaupungit korvaavat seutuliikenteen liikennöitsijöille seutulipun hintavelvoitetta koskevan sopimuksen mukaisen korvauksen kaupunkilipuilla kaupunkilippualueella seutuliikenteessä tehdyistä matkoista. Vastaavasti lääninhallitus ja kunnat korvaavat kaupunkiliikenteen liikennöitsijälle korvauksen seutulipulla kaupunkiliikenteessä tehdyistä matkoista. Korvauksen ehtona on, että selvittäjä saa liikennöitsijältä seutulippusopimuksen edellyttämät tiedot seutulipulla tehtyjen matkojen määrästä ja pituudesta.
3. Lääninhallituksen toimivalta-alueella olevissa kunnissa, joissa on kaupunkimaista paikallisliikennettä, noudatetaan seutulippusopimuksen korvausperiaatteita.
4. Selvittäjän toiminta (raportointi ja laskut).

3.3. Hintavelvoitteen täyttämistä maksettava korvaus

Palvelusopimusasetuksen mukaisesti toimivaltaisen viranomaisen tulee korvata liikennöitsijöille hintavelvoitteen täyttämistä aiheutuvia kustannuksia ja siitä kertyviä tuloja koskevat positiiviset tai negatiiviset taloudelliset nettovaikutukset.

Hintavelvoitteen mukaista tilannetta verrataan tilanteeseen, jossa velvoitetta ei ole. Tarkastelun lähtökohtana on, että

- asiakashintana on markkinahinta
- matkustuskysyntä on pienempi kuin hintavelvoitteen mukaisessa tilanteessa
- liikennöitsijän asiakastulo on erilainen kuin hintavelvoitteen mukaisessa tilanteessa
- liikennöitsijän kustannukset ovat samat kuin hintavelvoitteen mukaisessa tilanteessa.

Korvausperusteena on hintavelvoitteen aiheuttama tulon alenema. Huomionarvoista on, että tällöin tulon aleneman laskemiseksi tarvitaan vain selvittäjän nykyisinkin keräämät tiedot (myytyjen lippujen määrä ja asiakastulo, matkojen määrä ja pituus). Tulon aleneman laskemiseksi ei siten tarvita erillistä kirjanpitoa.

Jos hintavelvoitteen täyttämisenä kuitenkin aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia, on näiden kustannusten selvittämiseksi pidettävä sopimuskohtaisesti erillistä kirjanpitoa. Kustannukset tulee sopimuksessa yksilöidä ja todeta etukäteen niitä koskevat korvausperiaatteet (parametrit).

Tilannetta, jossa hintavelvoitetta ei olisi täytetty, joudutaan lähestymään teoreettisesti hintajoustopuolelta. Tilannetta ei ole mahdollista konstruoida ilman matkustajille koituvaa haittaa, eikä nykyhintoja voida pitää lipputuon takia markkinahintana. Hintajoustopuolen arvona käytetään yleisesti arvoa -0,3 eli 10 %:n hinnan nousu vähentää matkustusta 3 %.

Menettelyn periaatteet on esitetty liitteessä 1.

Laskentamallissa on käytetty yleisenä korvausperusteena heinäkuussa 2008 käyttöön otetun 44 matkan sarjakortin hintaa matkaa kohden, jota linja-autoyrietykset yleisesti käyttävät tukemattomien sarjalipputuotteittensa perustuksena. Sarjakortin hinta sidotaan kesäkuun 2008 linja-autoliikenteen kokonaisindeksiin.

Siirtymäajan liikennöintisopimuksissa ja ostoliikennesopimuksissa tätä markkinahintaa tarkistetaan vuosittain linja-autoliikenteen kesäkuun kokonaisindeksin perusteella ja tarkistettu hinta otetaan korvauslaskelmissa käyttöön seuraavan vuoden alusta lukien. Vuoden 2011 hinnoittelussa ja korvausperusteena käytetään vuoden 2010 seitsemän ensimmäisen kuukauden matkustustietoja. Sen jälkeen laskelmien perusteena käytetään kahdentoista kuukauden toteutumatiotoja (12 kk:n liukuma).

Jälkilaskelma tehdään kunkin vuoden maaliskuussa.

Tulon aleneman laskemisessa käytetään seuraavia parametreja:

1. **Lipun asiakashinta:** Kunnan määrittelemä lipun hinta.
2. **Myytyjen lippujen määrä:** Seurantatietojen mukainen toteumatieto.
3. **Matkojen määrä:** Seurantatietojen mukainen toteumatieto.
4. **Matkojen keskipituus:** Seurantatietojen mukainen toteumatieto.
5. **Lipun laskennallinen markkinahinta:** 44 matkan sarjalipun (indeksillä tarkistetun hinnan) mukaan laskettu hinta keskipituuden mukaiselle matkalle kerrottuna matkojen määrällä.
6. **Markkinahintaisten lippujen laskennallinen kysyntä:** Kysynnän laskemiseksi käytetään markkinahintaisten lippujen hintajoustopuolen arvoa -0,3.

4. Mallin vaikutukset korvausten suuruuteen

Palvelusopimusasetuksen liite edellyttää, että ilman tarjouskilpailua maksettavien korvausten oikeaa määrää arvioitaessa korvausten vaikutukset on arvioitava vertaamalla tilannetta, jossa julkisen palvelun velvoite on täytetty, tilanteeseen, joka olisi vallinnut, jos velvoitetta ei olisi täytetty.

Mallin vaikutuksia on arvioitu tarkastelemalla vuoden 2008 seutu- ja työmatkalippujen suorite- ja rahoitustietoja. Tiedot on saatu lääninhallitusten keräämistä valtionavustusten seurantaan liittyvistä SEITTI-taulukoista. Lipun myynti ja matkustustiedot ovat peräisin selvittäjiltä sekä rahoitustiedot kunnilta ja lääninhallituksilta.

Tarkastelun perusteella voidaan todeta, että tätä palvelusopimusasetuksen mukaista korvausmallia soveltaen seutulippukorvausten määrä olisi ollut valtakunnantasolla noin 23 % alempi vuonna 2008. Kunnat ja valtio maksoivat vuonna 2008 seutulippukorvauksia yhteensä 13,9 miljoonaa euroa. Palvelusopimusasetuksen mukaisen mallin perusteella korvaus olisi ollut 10,8 miljoonaa euroa. Liitteessä 2 on esitetty myös kuntakohtaisia vaikutuksia.

Laskelman osoittama alenema johtuu palvelusopimusasetuksen edellyttämästä vertaamisesta tilanteeseen, jossa velvoitetta ei ole eli hintajoustosta.

Tarkastelun perusteella näyttää siltä, että toimivaltaisten viranomaisten ja kuntien ei ole tarpeen lisätä nykyistä lipputuen rahoitusta. Toisaalta lipputuen alenema voi merkitä tarvetta lisätä liikenteen ostopalvelusta.

5. Kaupunkiliput

Tässä tarkastelussa on käsitelty lähinnä seutulippuja. Perusteiltaan malli on kuitenkin soveltuvien osin käytettävissä myös kaupunkilippujen osalta. Tällöin toimivaltaisena viranomaisena on kaupunki/seutu ja valtion rahoitus ohjataan tälle viranomaiselle valtionavustuksena. Kaupunkilippuja koskeva tarkempi tarkastelu tehdään jatkotyönä, kun menettelyn perusteista on saatu kommentteja eri tahoilta.

6. Jatkotoimenpiteet

Keskeisenä jatkotoimenpiteenä on lääninhallituksen ja kunnan välisen yhteistyösopimusmallin sekä siirtymäajan liikennöintisopimuksen ja ostoliikennesopimuksen seutu- ja kaupunkilippuja koskevien liitemallien valmistelu. Tämä työ on tarkoitus tehdä kevään kuluessa.

Lausuntokierroksen jälkeen mallin muokkauksessa paneudutaan tarkemmin myös mallin yksityiskohtiin ja yksityiskohtaisen toimivuuden varmistamiseen. Samalla käydään läpi malliin liittyvät prosessit ja niiden toimivuus. Muun muassa mahdollisen lisäkorvaukseen tai palautukseen liittyvät menettelyt täytyy selvittää.

LIITTEET

- Periaateratkaisut seutulippujen hallinnoinnista, hinnoittelusta ja korvauksista 3.12.2009 jälkeen
- Kalvosarja seutulippujen hinnanalennusten korvausten määrittämisestä PSA:n mukaisesti

Periaateratkaisut seutulippujen hallinnoinnista, hinnoittelusta ja korvauksista 3.12.2009 jälkeen

Asia	Nykytila	Ehdotus siirtymäajan ratkaisuksi
Sopimukset ja sopija-puolet	<p><u>Seutulippusopimus.</u> Kunnat ja liikennöitsijät sopivat kokonaisuudesta (mm. hinnoittelu ja korvaukset).</p> <p><u>Selvittäjäsojimus.</u> Kunnat, liikennöitsijät ja selvittäjä sopivat selvittäjän tehtävästä ja palkkiosta.</p>	<p><u>Yhteistyösopimus.</u> Kunnat ja ELY sopivat seutulipun hinnoittelusta ja rahoitus-osuuksista hintavelvoitteen korvaamisessa.</p> <p><u>Liite siirtymäajan liikennöintisopimukseen ja ostosopimukseen.</u> ELY ja liikennöitsijät sopivat kokonaisuudesta (mm. hinnoittelu, korvaukset ja raportointi ELY:lle ja kunnille).</p> <p><u>Selvittäjäsojimus.</u> Liikennöitsijät ja selvittäjä sopivat selvittäjän tehtävästä ja palkkiosta.</p>
Seutulippu	<p>Kunnat määrittävät seutulipun asiakashinnan ja mahdollisen vyöhykejaon.</p> <p>Seutulippu on kausilippu (30 vrk) älykortilla.</p>	<p>Ei muutoksia.</p>
Seutulipun käyttö	<p>Liikennöitsijä rekisteröi seutulipulla tehdyt matkat ja niiden pituuden.</p> <p>Liikennöitsijä valvoo, että seutulippua käytetään sovitulla tavalla.</p>	<p>Ei muutoksia.</p>
Maksu-osuudet	<p>Asiakas maksaa kunnan määrittämän hinnan.</p> <p>Kunta maksaa liikennöitsijälle tavallisimmin liukuvan tuen mukaisen korvauksen.</p> <p><u>Liukuva tuki.</u> Liikennöitsijä saa jokaisesta matkasta korvauksen, joka määräytyy linjaliikenteen sarjalipputaksoista annetun asetuksen mukaisesti. Kunnan korvaus on edellä lasketun summan ja asiakashinnan välinen erotus.</p> <p><u>Kiinteä tuki.</u> Lipun kokonaishinta määritetään edellisen vuoden keskiarvojen mukaan.</p> <p>Valtio myöntää kunnille valtionavustusta enintään 48 %.</p>	<p>Asiakas maksaa kunnan määrittämän hinnan.</p> <p><u>ELY ja kunnat korvaavat</u> liikennöitsijälle hintavelvoitteen aiheuttaman tulon aleneman PSA:n vaatimusten mukaisesti. Tulon alenema määritetään erona tilanteeseen, jossa hintavelvoite ei ole voimassa. Lipun hinta on tällöin tuettua hintaa korkeampi ja lippujen kysyntä vastaavasti pienempi.</p> <p>Tulon aleneman laskemiseksi tarvitaan selvittäjän keräämät tiedot (lippujen myynti, matkojen määrä ja pituus) mutta ei erillistä kirjanpitoa. Jos hintavelvoitteen täyttämistä kuitenkin aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia, on näiden selvittämiseksi pidettävä erillistä kirjanpitoa.</p> <p>Korvausperuste vuodelle N (€/nousu) määritetään vuoden N-1 toteumatietojen (matkojen pituus ja määrä sekä lippujen myynti) perusteella. Vuoden päätyttyä tehdään tasauslaskelma vuoden N toteumien mukaisena.</p>
Markkina-hinta	<p>Liikenne- ja viestintäministeriön asetus linjaliikenteen sarjalipputaksoista.</p>	<p>Toteutuneen kuntakohtaisen matkasuorituksen hinta 44 matkan sarjalipulla.</p>
Raha-liikenne	<p>Selvittäjä laskuttaa kuntia ja tilittää korvaukset liikennöitsijöille. Selvittäjä vähentää tilityksissä oman korvauksensa.</p> <p>Valtio maksaa kunnille avustusta.</p>	<p>Selvittäjä tekee ELY:lle ja kunnille laskut, jotka maksetaan suoraan liikennöitsijöille.</p> <p>Selvittäjän korvaus ja sen laskutus sovitaan liikennöitsijän ja selvittäjän välisessä selvittäjäsojimuksessa.</p>

Korvauksen määrittäminen

Hintavelvoitteen mukaista tilannetta verrataan tilanteeseen, jossa hintavelvoitetta ei ole, jolloin:

- asiakashintana on markkinahinta
- matkustuskysyntä on pienempi kuin hintavelvoitteen mukaisessa tilanteessa
- liikennöitsijän asiakastulo on erilainen kuin hintavelvoitteen mukaisessa tilanteessa
- liikennöitsijän kustannukset ovat samat kuin hintavelvoitteen mukaisessa tilanteessa.

Korvausperusteena on siten hintavelvoitteen aiheuttama tulon alenema. Huomionarvoista on, että tulon aleneman laskemiseksi tarvitaan vain selvittäjän nykyisinkin keräämät tiedot (myytyjen lippujen määrä ja asiakastulo, matkojen määrä ja pituus). Tulon aleneman laskemiseksi ei siten tarvita erillistä kirjanpitoa. Jos hintavelvoitteen täyttämistä kuitenkin aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia, on näiden selvittämiseksi pidettävä sopimuskohtaisesti erillistä kirjanpitoa. Kustannukset tulee sopimuksessa yksilöidä ja todeta etukäteen niitä koskevat korvauseriaatteen (parametrit).

Tulon aleneman ja korvauksen suuruuden määrittämisessä käytetään lähtötietoina seuraavia suoraan lääninhallitusten seurantataulukoista (SEITTI-taulukot) saatavia toteumatietoja:

1. **Lipun asiakashinta:** Kunnan määrittelemä lipun hinta.
2. **Myytyjen lippujen määrä:** Seurantatietojen mukainen toteuma.
3. **Matkojen määrä:** Seurantatietojen mukainen toteuma.
4. **Asiakastulo lipunmyynnistä:** Seurantatietojen mukainen toteumatieto.
5. **Subventio:** Seurantatietojen mukainen toteumatieto liikennöitsijöille maksetuista korvauksista.

Markkinahintaisten lippujen laskennallisen kysynnän laskemiseksi käytetään markkinahintaisten lipun hintajouaston arvoa -0,3.

Yleisenä korvausperusteena on 44 matkan sarjalipun hinta. Vuoden 2008 heinäkuussa voimaan tullut taksataulukko on seuraava:

Matkan pituus enintään (km)	Matkan hinta 44 matkan sarjalipulla		
	1.1.2008– 30.6.2008	1.7.2008– 31.12.2008	Keskimäärin vuonna 2008
6	1,84 €	1,94 €	1,89 €
9	2,00 €	2,12 €	2,06 €
12	2,25 €	2,39 €	2,32 €
16	2,49 €	2,64 €	2,57 €
20	2,91 €	3,08 €	3,00 €
25	3,38 €	3,59 €	3,49 €
30	3,92 €	4,16 €	4,04 €
35	4,43 €	4,70 €	4,56 €
40	4,90 €	5,19 €	5,04 €
45	5,35 €	5,66 €	5,51 €
50	5,76 €	6,11 €	5,93 €
60	6,75 €	7,16 €	6,95 €
70	7,69 €	8,15 €	7,92 €
80	8,57 €	9,08 €	8,83 €
90	9,39 €	9,95 €	9,67 €
100	10,15 €	10,76 €	10,45 €

Taksataulukon perusteella määritetään yhtälöt ($R^2 = 0,999$):

$$p_{2008} = 0,0942x + 1,2132$$

$$p_{2009} = 0,097x + 1,2745$$

joissa: x = matkan pituus (km)
 p_{2008} = matkan hinta vuonna 2008 keskimäärin (€)
 p_{2009} = matkan hinta 1.7.2008 jälkeen (€)

Seitti-taulukon toteumatietojen (a, s, q) perusteella voidaan laskea **matkan keskimääräinen kokonaishinta**:

$$p_{2008} = \frac{a_{2008} + s_{2008}}{q_{2008}}$$

jossa: p_{2008} = matkan keskimääräinen kokonaishinta vuonna 2008 (€)
 a_{2008} = asiakastulo vuonna 2008 (€)
 s_{2008} = subventio vuonna 2008 (€)
 q_{2008} = matkamäärä lippua kohden vuonna 2008 (kpl)

Keskimääräisen kokonaishinnan ja vuoden 2008 keskimääräisen hinnan perusteella voidaan määrittää **laskennallinen keskimatkan pituus**:

$$p_{2008} = 0,0942x_{2008} + 1,2132$$

jolloin:

$$x_{2008} = \frac{p_{2008} - 1,2132}{0,0942}$$

jossa: x_{2008} = laskennallinen keskimatkan pituus vuonna 2008 (km)
 p_{2008} = matkan keskimääräinen kokonaishinta vuonna 2008 (€)

Lipun markkinahinta vuonna 2010 määritetään voimassa markkinahintaisen sarjalipputuotteen matkakohtaisen hinnan ja edellä laskettujen parametrien perusteella:

$$pm_{2010} = q_{2008}(0,097x_{2008} + 1,2745)$$

jossa: pm_{2010} = lipun laskennallinen markkinahinta vuonna 2010 (€)
 x_{2008} = laskennallinen keskimatkan pituus vuonna 2008 (km)
 q_{2008} = matkamäärä lippua kohden vuonna 2008 (kpl)

ESIMERKKI KUNTAKOHTAISESTA KOMPENSAATIOLASKELMASTA

Valkoiseen kentiin on annettu lähtötiedot lääninhallitusten seurantatietojen (SEITTI-tietojen) ja kunnan päätöksen (lipun tuleva hinta) perusteella. Arvio maksettavasta korvauksesta vuonna 2010 on 22 433 euroa. Korvaus maksetaan vuoden kuluessa nousujen perusteella (0,48 €/nousu)

	Toteutunut	Arvio vuodesta 2010	
	Seitti 2008	Aleennettu lipunhinta	Vertailutilanne
Lipun asiakashinta (euroa)	60	65	93
Myytyjen lippujen määrä (kpl)	1 450	1 414	1 233
Matkojen määrä (kpl)	47 475	46 288	40 361
Asiakastulo lipunmyynnistä (euroa)	87 000	91 894	114 327
Maksettu korvaus / kompensaatiotarve (euroa)	42 432	22 433	
Laskennallinen kokonaishinta (euroa/matka)	2,73		
Laskennallinen keskimatkanpituus (km)	16,1	16,5	
Matkoja/lippu (kpl)	32,7		
Vuoden 2010 aikana maksettava korvaus (euroa/nousu)		0,48	

Vuoden 2011 alkupuolella tehdään vuoden 2010 toteutumatietojen perusteella jälkilaskelma vuoden 2010 korvauksista sen varmistamiseksi, ettei velvoitteesta ole maksettu liiallista korvausta.

	Toteutunut	Vertailutilanne
	Selvitys 2010	
Lipun asiakashinta (euroa)	65	93
Myytyjen lippujen määrä (kpl)	1 450	1 261
Matkojen määrä (kpl)	47 800	41 584
Asiakastulo lipunmyynnistä (euroa)	94 250	117 536
Subventio (euroa)	23 286	
Toteutunut keskimatkanpituus (km)	16,0	
Matkoja/lippu (kpl)	33,0	
Liikennöitsijälle maksettu 2010 (euroa)	23 166	
Liikennöitsijälle maksettava lisää / perittävä takaisin	121	

Seutulippujen hinnanalennusten korvausten määrittäminen PSA:n mukaisesti

30.3.2009

Sopimukset ja sopijapuolet

<p>Nykytila</p> <p><u>Seutulippusopimus.</u> Kunnat ja liikennöitsijät sopivat kokonaisuudesta (mm. hinnoittelu ja korvaukset).</p> <p><u>Selvittäjäsojimus.</u> Kunnat, liikennöitsijät ja selvittäjä sopivat selvittäjän tehtävästä ja palkkiosta.</p>	<p>Ehdotus siirtymäajan ratkaisuksi</p> <p><u>Yhteistyösopimus.</u> Kunnat ja ELY sopivat seutulipun hinnoittelusta ja rahoitusosuuksista hintavelvoitteen korvaamisessa.</p> <p><u>Liite siirtymäajan liikennöinti-</u> <u>sopimukseen ja ostosopimukseen.</u> ELY ja liikennöitsijät sopivat kokonaisuudesta (mm. hinnoittelu, korvaukset ja raportointi ELY:lle ja kunnille).</p> <p><u>Selvittäjäsojimus.</u> Liikennöitsijät ja selvittäjä sopivat selvittäjän tehtävästä ja palkkiosta.</p>
---	--

Seutulippu ja sen käyttö

Nykytila	Ehdotus siirtymääjän ratkaisuksi
<p>Kunnat määrittävät seutulipun asiakashinnan ja mahdollisen vyöhykejaon.</p> <p>Seutulippu on kausilippu (30 vrk) älykortilla.</p>	<p>Ei muutoksia.</p>
<p>Liikennöitsijä rekisteröi seutulipulla tehdyt matkat ja niiden pituuden.</p> <p>Liikennöitsijä valvoo, että seutulippua käytetään sovitulla tavalla.</p>	<p>Ei muutoksia.</p>

Maksuosuudet

Nykytila	Ehdotus siirtymäajan ratkaisuksi
Asiakas maksaa kunnan määrittämän hinnan.	Asiakas maksaa kunnan määrittämän hinnan.
Kunta maksaa liikennöitsijälle tavallisimmin liukuvan tuen mukaisen korvauksen.	<u>ELY ja kunnat korvaavat</u> liikennöitsijälle hintavelvoitteen aiheuttaman tulon aleneman PSA:n vaatimusten mukaisesti.
Valtio myöntää kunnille valtionavustusta enintään 48 %.	

Korvauksen määrittäminen

Nykytila

Liukuva tuki. Liikennöitsijä saa jokaisesta matkasta korvauksen, joka määräytyy linjaliikenteen sarjalippuputaksoista annetun asetuksen mukaisesti. Kunnan korvaus on edellä lasketun summan ja asiakashinnan välinen erotus.

Kiinteä tuki. Lipun kokonaishinta määritetään edellisen vuoden keskiarvojen mukaan.

Ehdotus siirtymämäärän ratkaisuksi

Tulon alenema määritetään erona tilanteeseen, jossa hintavelvoite ei ole voimassa. Lipun hinta on tällöin tuettua hintaa korkeampi ja lippujen kysyntä vastaavasti pienempi.

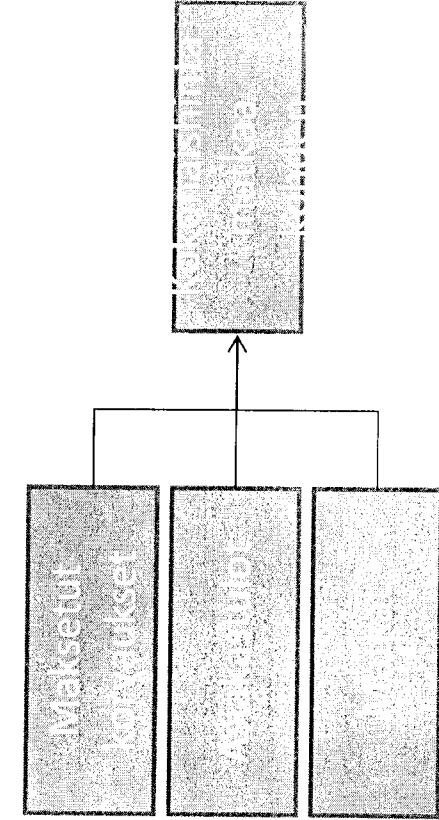
Tulon aleneman laskemiseksi tarvitaan selvittäjän keräämät tiedot mutta ei erillistä kirjanpitoa. Jos hintavelvoitteen täyttämisestä kuitenkin aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia, on näiden selvittämiseksi pidettävä erillistä kirjanpitoa.

Korvauseruste (€/nousu) tulevalle vuodelle määritetään aiempien toteumatietojen (myynti ja korvaukset) perusteella. Vuoden päätyttyä tehdään tasauslaskelma.

Markkinahinta, rahaliikenne

Nykytila	Ehdotus siirtymääjan ratkaisuksi
<p>Hinnoittelun pohjana on liikenne- ja viestintäministeriön asetus linjaliikenteen sarjalippuputaksoista.</p>	<p>Markkinahintana on toteutuneen kuntakohtaisen matkasuoritteen hinta 44 matkan sarjalipulla.</p>
<p>Selvittäjä laskuttaa kuntia ja tilittää korvaukset liikennöitsijöille. Selvittäjä vähentää tilityksissä oman korvauksensa. Valtio maksaa kunnille avustusta.</p>	<p>Selvittäjä tekee ELY:lle ja kunnille laskut, jotka maksetaan suoraan liikennöitsijöille. Selvittäjän korvaus ja sen laskutus sovitaan liikennöitsijän ja selvittäjän välisessä selvittäjäsojimuksessa.</p>

Tulon aleneman selvittäminen

1

Toteumatietojen perusteella saadaan selville, kuinka paljon on ollut yhden matkan kokonaishinta.

$$P_{2008} = \frac{Q_{2008} + S_{2008}}{Q_{2008}}$$

P_{2008} = matkan keskimääräinen kokonaishinta vuonna 2008 (€)

Q_{2008} = asiakastulo vuonna 2008 (€)

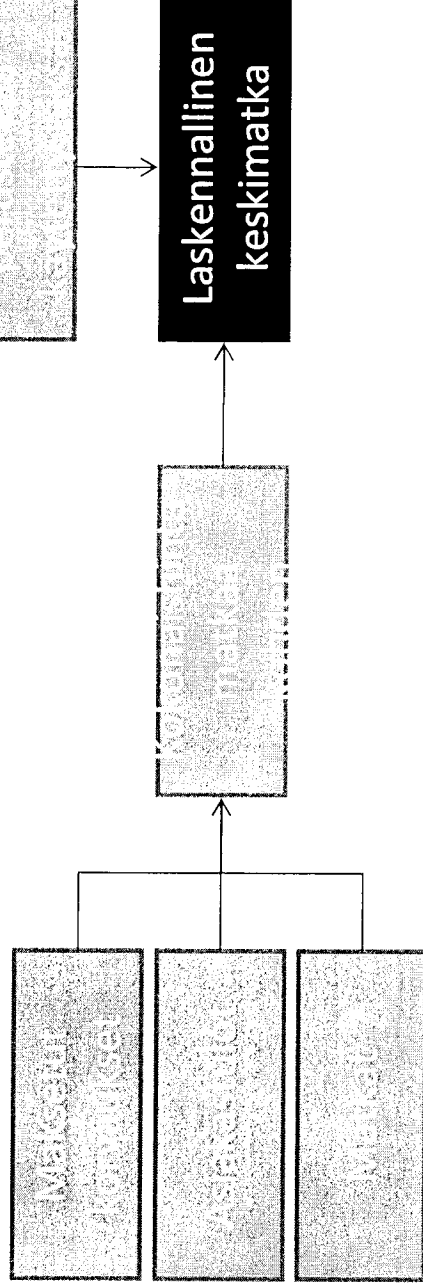
S_{2008} = subventio vuonna 2008 (€)

Q_{2008} = matkamäärä lippua kohden vuonna 2008 (kpl)

$$x_{2008} = \frac{p_{2008} - 1,2132}{0,0942}$$

x_{2008} = laskennallinen keskimatkan pituus vuonna 2008 (km)

p_{2008} = matkan keskimääräinen kokonaishinta vuonna 2008 (€)

Kokonaishinnan ja korvausten laskennassa käytetyn taksan (vuoden 2008 tilastoissa vuoden 2008 sarjaipputaksa) perusteella saadaan laskennallinen keskimatkan pituus.

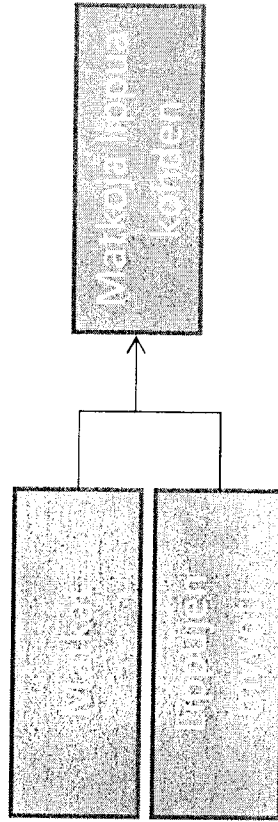
2

Laskennallinen keskimatkan pituus (km) kertaa sitä vastaava taksa (€/matka) antaa tulokseksi summan (€), joka on sama kuin toteutuneen asiakastulon ja maksetun subvention summa.

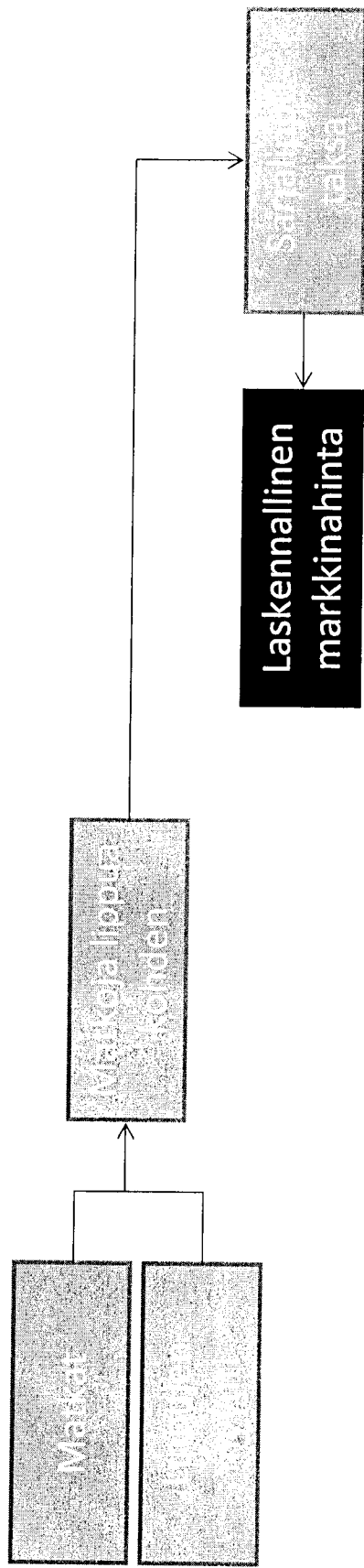
Toteumatietojen perusteella saadaan selville, kuinka paljon matkoja on tehty lippua kohden.

3

4

Laskennallinen markkinahinta (€/lippu) määritetään yleisesti myytävän sarjalipun taksan perusteella.

$$pm_{2010} = q_{2008}(0,097x_{2008} + 1,2745)$$

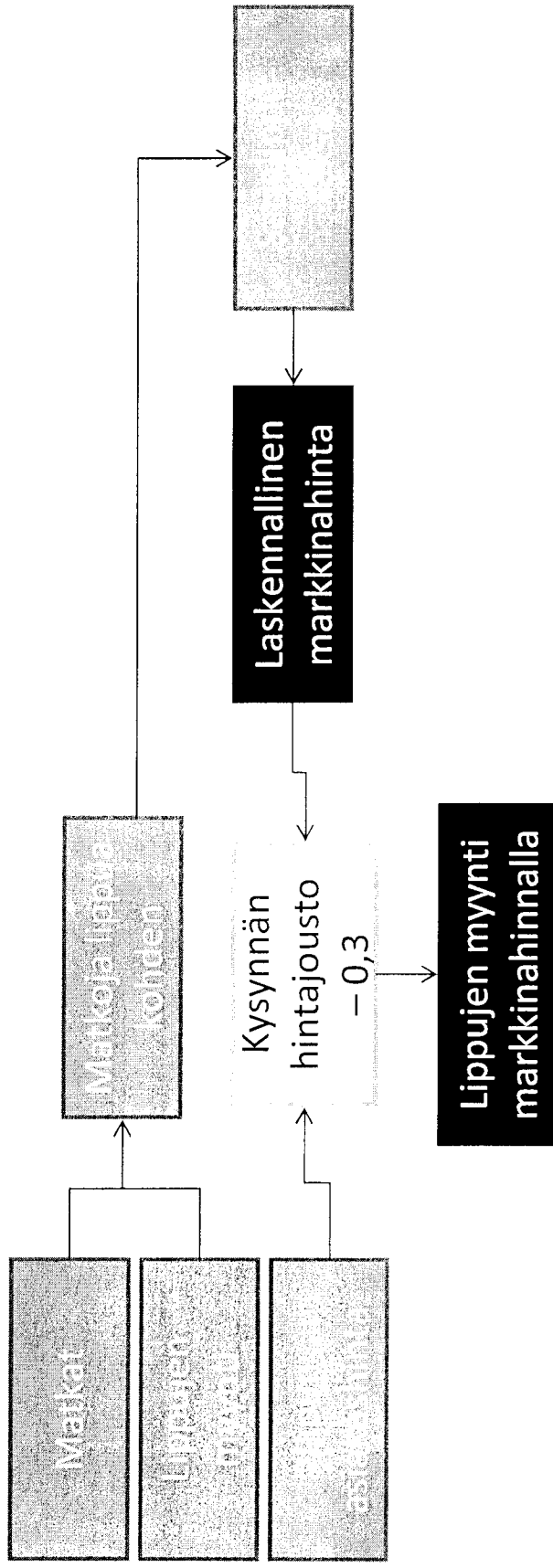
pm_{2010} = lipun laskennallinen markkinahinta vuonna 2010 (€)

x_{2008} = laskennallinen keskimatkan pituus vuonna 2008 (km)

q_{2008} = matkamäärä lippua kohden vuonna 2008 (kpl)

5

Lippujen myynti markkinahinnalla olisi pienempi kuin alennetulla hinnalla. Markkinahintaisen lipun hintajousto on keskimäärin -0,3 (eli jos hinta alenee 10 %, kysyntä kasvaa 3 %).

$$MM_{2010} = \frac{MT_{2010}}{1 + 0,3 \left(\frac{pm_{2010} - pt_{2010}}{pm_{2010}} \right)}$$

MM_{2010} = lipun laskennallinen myynti markkinahintaan vuonna 2010 (kpl)

MT_{2010} = lipun arvioitu myynti tuettuun hintaan vuonna 2010 (kpl)

pm_{2010} = lipun laskennallinen markkinahinta vuonna 2010 (€)

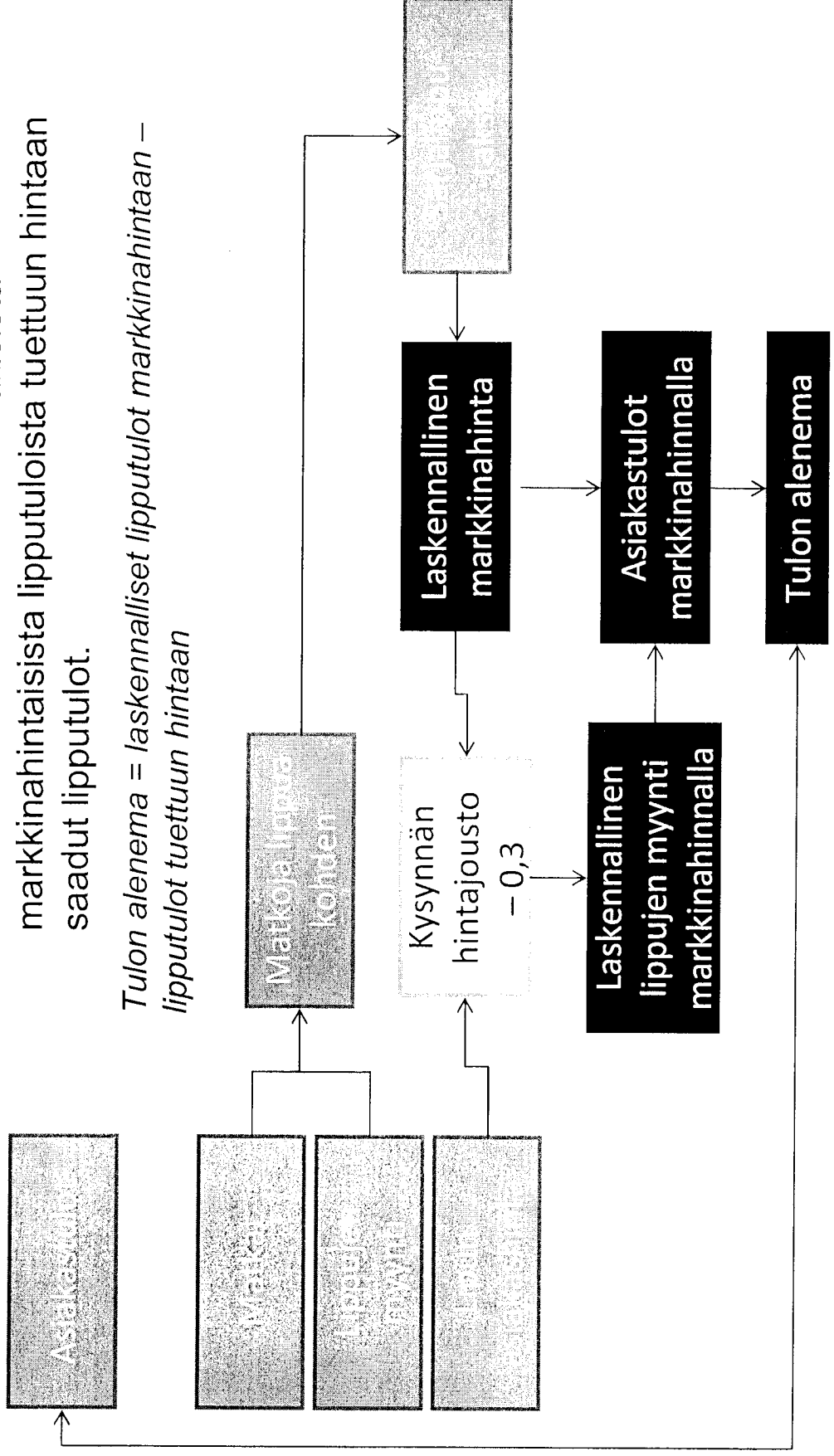
pt_{2010} = alennetun lipputuotteen hinta vuonna 2010 (€)

6

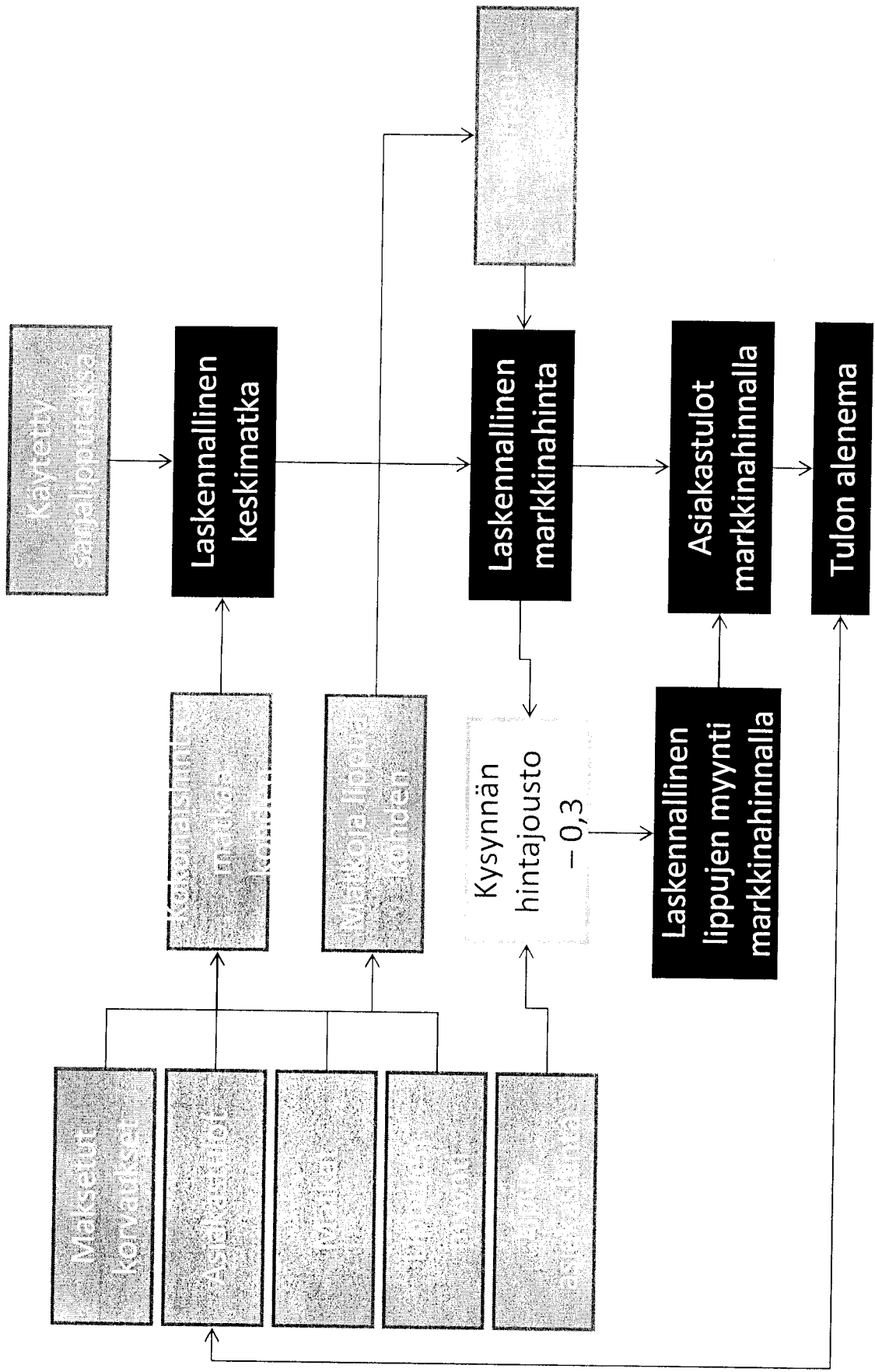
Asiakastulot markkinahintatilanteessa saadaan laskettua lipunmyynnin ja markkinahinnan tulona.

Liikennöitsijälle korvattava tulo alenema saadaan laskettua vähentämällä laskennallisista markkinahintaisista lippituloista tuettuun hintaan saadut lipputulot.

$$\text{Tulon alenema} = \text{laskennalliset lipputulot} - \text{markkinahintiaan} - \text{lipputulot tuettuun hintaan}$$

Yhteenvedo

Esimerkki kuntakohtaisesta laskelmasta

VAIHE 1: ENNAKKOLASKELMA

	Toteutunut		Arvio vuodesta 2010	
	Seitti 2008	Alennettu lipunhinta	Arvio vuodesta 2010	Vertailutilanne
Lipun asiakashinta (euroa)	60	65	93	
Myytyjen lippujen määrä (kpl)	1 450	1 414	1 233	
Matkojen määrä (kpl)	47 475	46 288	40 361	
Asiakastulo lipunmyynnistä (euroa)	87 000	91 894	114 327	
Maksettu korvaus / kompensaatiotarve (euroa)	42 432	22 433		
Laskennallinen kokonaisinta (euroa/matka)	2,73			
Laskennallinen keskimatkanpituus (km)	16,1	16,5		
Matkoja/lippu (kpl)	32,7			
Vuoden 2010 aikana maksettava korvaus (euroa/nousu)		0,48		

VAIHE 2: JÄLKILASKELMA

	Toteutunut		Vertailutilanne
	Selvitys 2010		
Lipun asiakashinta (euroa)	65		93
Myytyjen lippujen määrä (kpl)	1 450		1 261
Matkojen määrä (kpl)	47 800		41 584
Asiakastulo lipunmyynnistä (euroa)	94 250		117 536
Subventio (euroa)	23 286		
Toteutunut keskimatkanpituus (km)	16,0		
Matkoja/lippu (kpl)	33,0		
Liikennöitsijälle maksettu 2010 (euroa)	23 166		
Liikennöitsijälle maksettava lisää / perittävä takaisin	121		

Vaikutukset seutulippukorvauksiin

	Vuosi 2008 (Seitti)		Sarjalippu, 25 % alennus			
	Yhteensä	Valtio	Yhteensä	Ero	Valtio	Ero
Kaupunki						
TAMPERE	924 298	412 800	713 763	-23 %	356 881	-14 %
KANGASALA	270 941	125 600	221 256	-18 %	110 628	-12 %
TURKU	826 969	396 945	662 206	-20 %	331 103	-17 %
NAANTALI	395 517	174 685	315 939	-20 %	157 970	-10 %
JOENSUU	126 628	60 781	93 906	-26 %	46 953	-23 %
KONTIOLAHTI	111 535	53 537	81 457	-27 %	40 729	-24 %
LAPINLAHTI	40 842	19 604	31 278	-23 %	15 639	-20 %

	Vuosi 2008 (Seitti)		Sarjalippu, 25 % alennus			
	Yhteensä	Valtio	Yhteensä	Ero	Valtio	Ero
Matkan keskipituus (km)						
alle 15	5 072 398	2 284 666	4 043 229	-20 %	2 021 615	-12 %
15-25	4 214 631	1 943 118	3 358 685	-20 %	1 679 342	-14 %
25-35	2 495 599	1 116 838	1 910 640	-23 %	955 320	-14 %
35-50	1 525 217	666 516	1 059 173	-31 %	529 586	-21 %
yli 50	619 399	265 380	412 410	-33 %	206 205	-22 %
Grand Total	13 927 243	6 276 517	10 784 136	-23 %	5 392 068	-14 %

	Vuosi 2008 (Seitti)			Sarjalippu, 25 % alennus			
	Yhteensä	Valtio		Yhteensä	Ero	Valtio	Ero
Lipun myynti							
alle 500	2 238 046	977 591		1 625 967	-27 %	812 983	-17 %
500-2000	3 743 242	1 681 181		2 789 789	-25 %	1 394 895	-17 %
2000-5000	3 241 744	1 512 917		2 619 375	-19 %	1 309 687	-13 %
yli 5000	4 704 211	2 104 827		3 749 006	-20 %	1 874 503	-11 %
Grand Total	13 927 243	6 276 517		10 784 136	-23 %	5 392 068	-14 %